

Razne vesti.

Šestdesetletnica prof. Spektorskega. Obenem s slavljem domačih jubilatov praznuje naše kulturno občestvo tudi drug pomemben dogodek, šestdesetletnico Evgena V. Spektorskega. Rojen 15. X. 1875. v Ostrogu (Rusija), je dovršil srednjo šolo v Radomu in pravno fakulteto ruske univerze v Varšavi. Po večletnem bivanju v inozemstvu, kjer se je pripravljajl za magistrski izpit, se je habilitiral l. 1901, bil docent za pravno enciklopedijo v Varšavi, l. 1911. magister državnega prava na univerzi v Jurijevu (Dorpat), od l. 1913. izredni profesor za enciklopedijo in zgodovino pravne filozofije na univerzi v Kijevu, od l. 1917. dalje na isti katedri kot redni profesor. Tega leta je dobil tudi od Moskovske univerze naslov doktorja državnega prava, bil izvoljen za dekana pravne fakultete, l. 1918. pa za rektorja univerze v Kijevu. V emigraciji je bil honorarni profesor za primerjalno ustavno pravo v Beogradu, v l. 1924. do 1927. profesor na ruski pravni fakulteti v Pragi in l. 1927. tudi njen dekan, od l. 1927. do 1930. zopet v Beogradu, od l. 1930. dalje pa je redni kontraktualni profesor za ustavno pravo in pravno filozofijo na naši univerzi.

Njegovo najvažnejše, življenjsko delo je »Problem socialne fizike v XVII. stoletju«, knjiga v dveh debelih zvezkih, 1911 — 1916, za katero je avtor dolga leta proučeval vire v evropskih bibliotekah. Problem je bil povsem nov, izven priljubljenih in udomačenih predmetov znanstvenega raziskovanja, ki so jih izbirali znanstveniki tedanje dobe. Odmev knjige je bil povsem nepričakovan: eden največjih geologov, član akademije Vladimir Vernadsky ji je posvetil obširno razpravo v reviji »Ruska Misel« in poudaril njeno pomembnost tudi za splošno znanstveno metodiko. Njen osnovni problem je raziskovanje vpliva, ki ga je imel nastajajoči mehanistični svetovni nazor na družbeno filozofijo XVII. stoletja. Cela vrsta socialnih filozofov te dobe skuša po analogiji z naravoslovjem ustanoviti empirično vedo o človeški družbi in se pokaže tako kot idejni predhodnik Comta in drugih sociologov XIX. st. »Fizikalno« svetovno naziranje XVII. st. se strogo loči od prejšnjega »moralnega« naziranja, njegov pozitivni in prirodoslovno-znanstveni racionalizem, oprt na Keplerja, Gallileja in Newtona, od dialektičnega racionalizma Platonovega in terminološkega racionalizma Aristotela. Racionalistično metodologijo XVII. st. karakterizira Spektorski po svojstvih intuicije, dedukcije, demonstracije, konstrukcije, definicije, kavzalnosti, analize in sinteze, mathesis universalis, pantometrije, geometrične metode in panzofije. Intuicije XVII. st. ni pojmovalo v mističnem, marveč v geometričnem smislu Descarta. Kot logična posledica tega pojmovanja intuicije se javlja tudi dedukcija, demonstracija in konstrukcija. Problem kavzalnosti rešujejo ti racionalisti s formulo: *causa aequat effectum*, v nasprotju s prejšnjo formulacijo: *causa est potior effectu*; tako se kavzalnost spremeni v matematično enačbo in racionalisti 17. st. so tako predhodniki Roberta Mayerja. Kot posledica te usmerjenosti se javlja stremljenje uporabljati paradigme in modele *matheseos universalis* za družbene pojave. K temu je stremela takozvana pantometrija tega časa. Posebno interesanten je glede tega nauk Erharda Weigela o moralnem

prostoru, analognem fizičnemu, v katerem imajo svojo situacijo (situs) fizične in juristične osebe. Pod panzofijo pa je XVII. st. razumelo sistem univerzalnega monizma v duhu mehanističnega svetovnega nazora: človek je Descartu mahinamentum quoddam, Spinozi pa automa spirituale. Vrhunec vseh teh stremeljenj predstavlja Spinozova etika. — Drugi zvezek se bavi s poskusi znanstvenih novatorjev 17. st., da bi ustanovili empirično bogoslovje, empirično etiko in politiko, empirično in univerzalno pravo. Spektorski zavrača tezo o vplivu humanistov na racijonalizem 17. st. in dokazuje v obširnem ekskurzu o racijonalizmu in protestanstvu, da poslednje niti v 16. st. niti v 17. st. ni bilo racijonalistično. Tako je postalo šele v 18. st. pod vplivom idej prosvetljenstva, medtem ko je glavni vir racijonalizma 17. stoletja tedanje novo naravoslovje. Vpliv tega naravoslovja se kaže tudi v racijonalni psihologiji, ki skuša prenesti nove ideje v antropologijo, v nauk de homine, in v racijonalni socijologiji, ki jih uporablja v nauku o družbi.

Za pomembnost tega dela, ki združuje globoko erudicijo s širokimi perspektivami in sintezami, naj govori tu le ena značilnost: problemu socialnega prava, ki stoji danes v ospredju diskusije, je prof. Spektorski kot prvi odkril korenine v 17. st. Za racijonaliste te dobe je bil vrhovni princip socialitas, katero so, drugače kakor za naših dni, pojmovali bolj nominalistično, to je v smislu integracije, ne pa realistično, to je v smislu socialnega masiva in socialne elementarnosti. V skladu s tem je bila tudi formula teh racijonalistov: socius socio suum tribuat.

Seznam vseh znanstvenih del prof. Spektorskega s kratkimi biografskimi podatki je prinesel l. 1934. Godišnjak srbske akademije znanosti, ¹⁾ ki ga je imenovala za svojega dopisnega člana. Prav tako ga je imenoval za člana Slovanski institut v Pragi. Bil je tudi prvi predsednik Ruskega znanstvenega instituta v Beogradu in je eden glavnih organizatorjev ruskega znanstvenega dela v emigraciji. Izmed njegovih del v slovenščini naj omenimo tu le »Zgodovino socialne filozofije«, Slovenska Matica 1932/3, ki je sad več kot tridesetletnega proučevanja in akademskega učiteljevanja, izmed srbskih pa »Država i njen život«, Srbska književna zadruga 1933.

»Slovenski Pravnik« se ob šestdesetletnici svojega uglednega člana in sotrudnika pridružuje mnogobrojnim pristrčnim čestitkam z željo, da bi še dolgo nadaljeval svoje delo v korist znanosti in splošnosti.

Boris Furlan.

Prof. Mihajl N. Jasinski. Dne 25. septembra t. l. je umrl v Nišu M. N. J a s i n s k i, bivši profesor univerze Kr. Aleksandra I. v Ljubljani. Spadal je v vrste onih uglednih ruskih zgodovinarjev, ki so morali zapustiti svojo rodno zemljo, a so pri nas v Jugoslaviji z nezlomljivo voljo in svojstveno metodo proučevanja krepko zastavili z delom na jugoslovanski pravni zgodovini in katerim se imamo predvsem zahvaliti za doseženo stanje te panoge znanosti. V Kijevu, kjer je bil rojen l. 1862, je postal na vseučilišču eden najboljših učencev prof. M. F. Vladimirskega-Budanova (+ 1916), znamenitega zgodovinarja ruskega prava, ki je utiral

¹⁾ Glej tudi Materiali dlja bibliografije ruskih naučnih trudov za rubežom (1920 — 1930), prvi zvezek, Beograd 1931.

pota primerjalni metodi proučavanja slovanske pravne zgodovine. Sledil mu je na stolici ruske pravne zgodovinske vede in to obogatil z lepimi študijami iz gospodarske in socialne zgodovine ruskega kmeta, iz ustavne zgodovine ruske in litvanske države, prispeval je k tolmačenju zakonika »Ruskaja pravda«. Najgloblje delo je posvetil »Uloženju carja Alekseja Mihajloviča« iz l. 1649, ki je izšlo v spominskem zborniku na čast učitelju Vladimirskemu-Budanovu, katerega je uredil Jasinski l. 1904.

Ko je bila ustanovljena na vseučilišču v Ljubljani stolica za zgodovino slovanskega prava, jo je prevzel kot prvi prof. Jasinski, ki je razvil takoj v nastopnem predavanju smernice bodočemu znanstvenemu udejstvovanju. Glavno nalogo slovanske primerjalne pravne zgodovine je zrl v obdelovanju zgodovine prava posameznih slovanskih narodov. Zato je pričel proučevati vire jugoslovanske pravne zgodovine, nastale so temeljite študije o kastavskem, veprinačkem in trsatskem statutu, zanimal se je za pogodbo Dubrovnika in dr. Njegova lepa predavanja nas niso uvajala le v prvotne pojme nauka pravne zgodovine vobče, marveč tudi odkrivala bogastvo virov jugoslovanske pravne zgodovine. Žal profesorju Jasinskemu ni bilo iz zdravstvenih razlogov dano, da bi izdelal svoj sistem jugoslovanske pravne zgodovine. Deloval je na univerzi v Ljubljani kot redni vseuč. profesor do 1929, kot honorarni do 1934.

Zaslužnemu ruskemu znanstveniku večern spomin!

Dr. Jos. Žontar.

Sedma skupščina Kongresa pravnikov Kraljevine Jugoslavije. Letošnjo skupščino kongresa pravnikov je otvoril dne 22. septembra predsednik kongresa, zaeno predsednik ministrskega sveta, dr. Milan Stojadinović, naglašajoč važnost vseh vprašanj, ki so stavljena na dnevni red, v prvi vrsti pa glavnega vprašanja o sodniški neodvisnosti. Za njim so pozdravili kongres: minister pravde dr. Mile Miškulin, v imenu bolgarskih pravnikov minister pravde Angel Karadžozov, za češkoslovaške pravnike odvetnik dr. Ciril Bařinka iz Bratislave, za poljske pravnike vseučiliški profesor dr. Stanislaw Borowski, za bolgarske pravnike še glavni prokuror Nikola Georgijev, za kraljevsko srbsko akademijo vseuč. profesor dr. Toma Živanović, za beograjsko sveučilišče dekan pravne fakultete dr. Živan Spasojević, za beograjsko občino Vlada Ilić, v imenu Udruženja pravnika vseuč. profesor dr. Dragoljub Arandjelović, v imenu Društva sodnikov kasac. sodnik Rusomir Janković in za odvetniško komoro v Beogradu Vladimir Simić. Po pozdravnih govorih so bili izbrani predsedniki posameznih sekcij in njih namestniki, nakar so referenti, deloma še dopolndne, po večini pa popoldne, podali udeležnikom kratek izvod iz svojih referatov.

Drugo dopoldne so zborovale posamezne sekcije, ki so formulirale naslednje resolucije:

I. sekcija: O jamstvih sodniške neodvisnosti. (Predsednik dr. R. Sajovic, referenti dr. Danilo Danić, dr. Ivo Krbek, dr. Djordje Tasić, dr. Rudolf Krivic in Nikola P. Georgijev).

»Kongres pravnikov Kraljevine Jugoslavije ugotavlja, da danes sodniki in sicer tako rednih kakor tudi upravnih sodišč ne uživajo jamstva sodniške neodvisnosti, ki tvori temelj vsake pravne in kulturne države, pa zato na svoji sedmi skupščini menijo,

da je treba, da se začno jamstva sodniške neodvisnosti takoj uporabljati. Kongres smatra, da je od jamstev kot posebno važno in nujno naglasiti: stalnost in nepremestljivost, postavljanje in imenovanje sodnikov po volitvah sodnih kolegijev na temelju razpisa, a napredovanje v načelu avtomatsko.

Kongres mora pokazati tudi nato, kako velike važnosti je materialno zavarovanje sodnikov.«

II. sekcija: Zenačenje prava pogodbenega zavarovanja. (Predsednik dr. P. Rastovčan, referenti dr. Ž. Perić, dr. Milan Bartoš, dr. Hugo Werk, dr. Viktor Moro, dr. Milorad Milovanović in dr. Pio Pejev).

»Glede na specijalno socijalno in ekonomsko naravo zavarovanja, na pomanjkljivost in različnost predpisov o tem, pri čemer v posameznih področjih vobče ni nobenih predpisov, predlaga Kongres pravniki, ko je razpravljal o tem vprašanju v sekciji, to-le resolucijo:

1. Da je potrebno takoj in po možnosti istočasno, zenačiti pravo zasebnega zavarovanja s posebnim zakonom o zavarovalni pogodbi (razumevajoč pri tem tudi pomorsko zavarovanje) in z zakonom o nadzoru nad zavarovalnimi društvi.

2. Da se pri tem ne smejo upoštevati samo rezultati primerjalnega prava, marveč tudi potreba domače zemlje in domači izviri, kako bi bilo moči zagotoviti najboljšo zaščito zavarovancev in pravilen razvoj zavarovalnih zavodov pri nas.«

III. sekcija: Kazenskopravna odgovornost organov in uradnikov denarnih zavodov. (Predsednik dr. J. Šilović, referenti dr. Stanko Frank, dr. Stevan Adamović, dr. Radoje Vukčević in dr. Sigfrid Perlberg.)

»1. Izvesti je najbrže unifikacijo akcijskega prava na osnovi obstoječega načrta, v katerem je potreba kazenske sankcije za organe denarnih zavodov poostriiti. Po istih načelih je izdelati tudi zakon o javnih hranilnicah.

2. Na potvorbe, utaje, prevare, bankrotstvo in zlorabo zaupanja organov denarnih zavodov, pa bilo nasproti društvu ali nasproti tretjim osebam, je zagroziti kvalificirane kazni, kakor je to učinjeno za utajo in zlorabo zaupanja za izvestno vrsto izvršilcev.

Pri vseh teh delih je, po njih naravi, inkriminirati tudi malomarnost in poskus.«

IV. sekcija: Pravice branilcev v pripravljalnem kazenskem postopku. (Predsednik M. Dragović, referenti dr. Tomo Živanović, dr. Ljudevit Zimperman, dr. Hinko Lučovnik, dr. Arsen Boremović in dr. Mihail Genovski.)

»Kongres pravniki ugotavlja, da pravice branilcev z zakonitimi predpisi o pripravljalnem postopku zbog tega, ker so ti preveč raztezni, niso dovoljno zaščitene. V interesu pravične obrambe obdolženca in potem tudi v interesu, da bi se ostvarili cilji kazenskega postopka, bi bilo potrebno te pravice razširiti in jače zavarovati.

Zaradi tega Kongres, v svesti si, da moderno kazensko zakonodavstvo, verno zgodovinskemu procesu svojega razvoja, nadaljuje ta proces še nadalje v pravcu, da se okrepe jamstva osebnosti in pravic obdolženca

kot subjekta kazenskega postopka — ne da bi se bavil že sedaj z vprašanjem obče reforme kazenskega pripravljalnega postopka — izraža željo, da se revidira in spremeni ustrezní del zakonika o sodnem kazenskem postopku v gornjem pravcu, — zlasti pa, da se izvrše spremembe v pogledu svobodnega občeovanja branilca z branjenim, ki je v priporu ali preiskovalnem zaporu, v pogledu branilčeve pravice, da prisostvuje zaslišanju obdolženca in priči in drugim delom pripravljalnega postopka, kakor tudi pravice vpogleda v vse spise.«

Vse predlagane resolucije je plenum skupščine v ponedeljek dne 23. septembra popoldne soglasno sprejel. Prav tako tudi željo, ki jo je predlagala prva sekcija in ki se glasi: »Kongres pravnikov smatra, da bi bilo humano in oportuno dati amnestijo onim, ki so bili obsojeni zaradi političnih delíktov in ki stvarno kazen izdržavajo.« Nato je predlagal predsedajoči podpredsednik dr. Sajovic, da se izbere za mesto zasedanja prihodnje skupščine Novi Sad, kar je bilo z navdušenjem sprejeto. Z aklamacijo je izvolila skupščina tudi naslednji stalni odbor. Predsednik dr. Milan Stojadinović, podpredsedniki dr. Stevan Adamović (Novi Sad), dr. Metod Dolenc (Ljubljana), dr. Milan Ivšić (Zagreb); odborniki: Milan Antić, dr. Vidan Blagojević, dr. Danilo Danić, Vasa Lazarević, dr. Ilija Pržić in Aleksander Vukičević (vsi iz Beograda), dr. Stanko Frank, dr. Ivo Spevec, dr. Josip Silović in dr. Franjo Žilić (vsi iz Zagreba), dr. Jure Adlešič, dr. Stojan Bajić, dr. Rudolf Sajovic, dr. Anton Urbanc (vsi iz Ljubljane), dr. Matija Belić (Djakovo), Milan Martinović (Sarajevo), dr. Jovan Savković (Novi Sad), Nikola Veljković (Skoplje), dr. Matija Vidoević (Dubrovnik), Milovan Vuković (Podgorica).

Po završenih volitvah se je podpredsednik dr. Sajovic zahvalil vsem, ki so se udeležili kongresa, prav posebno pa onim, ki so s svojim delom pripomogli do lepega uspeha. Posebno se je spominjal gostov čehoslovakov in Poljakov in še prav izrečno Bolgarov, ki letos niso nastopali samo kot gosti, marveč kot sodelavci v vseh sekcijah. Omenjajoč, da se je vršil pravkar dovršeni kongres po desetih letih ustanovitve te institucije, je v zaključnem govoru konstatiral, da kongresna ideja, ki je postala prvič kri in telo v Beogradu, po teh letih ni izgubila še prav nič na svoji čilosti, da je prav tako še mladostna in sveža, kakor je bila takrat, in da ji je dovedel Beograd kakor ob nastanku tako tudi sedaj mlade in žive krvi. Z veselim upanjem v bodočnost je nato zaključil kongres.

Naslednjega dne (24. septembra) se je poklonila večja deputacija pravnikov manom velikega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, drugi so poleteli v prijazno mesto Smederevo. Nekateri so odpotovali nato še na daljši izlet preko Vrnjačke Banje in Niša po vzhodni Srbiji in se vrnili po Donavi v Beograd.

Dr. R. S.

Osebné vesti. Postavljeni so: za kasacijskega sodnika pri Stolu sedmorice v Zagrebu Vrančić Ivan, za predsednika apelacijskega sodišča v Ljubljani dr. Golia Vladimir, za sodnega pristava dr. Gangl Jakobina (Ljubljana). — Upokojeni so vseuč. profesor dr. Skumović Anton, višji državni tožilec dr. Graselli Mirko, starešina sreskega sodišča Vodošek Štefan, okrožni sodnik Kajetan Anton. — Umrla sta odvetnik dr. Koderman Karel in apel. sodnik dr. Peitler Franc.

